

למורה:

זהו שיעור בנושא עבודה כמקור הכנסה עיקרי במסגרת התכנית "חינוך פיננסי" המיועד לכיתות ה'-ו', תחת החטיבה הראשונה "הכסף שלי".

נושאי השיעור:

- אפשרויות השתכרות
- שכר מינימום
- תלוש משכורת
- זכויות עובדים

ציוד נדרש לשיעור:

- להצגת המצגת: מחשב, מקרן
- לפעילות מסכמת: בריסטולים, עיתונים, דבק, טושים.

למורה: (3 דק')

הסבר: בשיעור היום נדבר על עבודה כמקור הכנסה.

חישוב על שניים מבין האנשים הקרובים אליכם (אבא, אמא, דודים, חברים של ההורים) ושתפו:

במה הם עובדים?

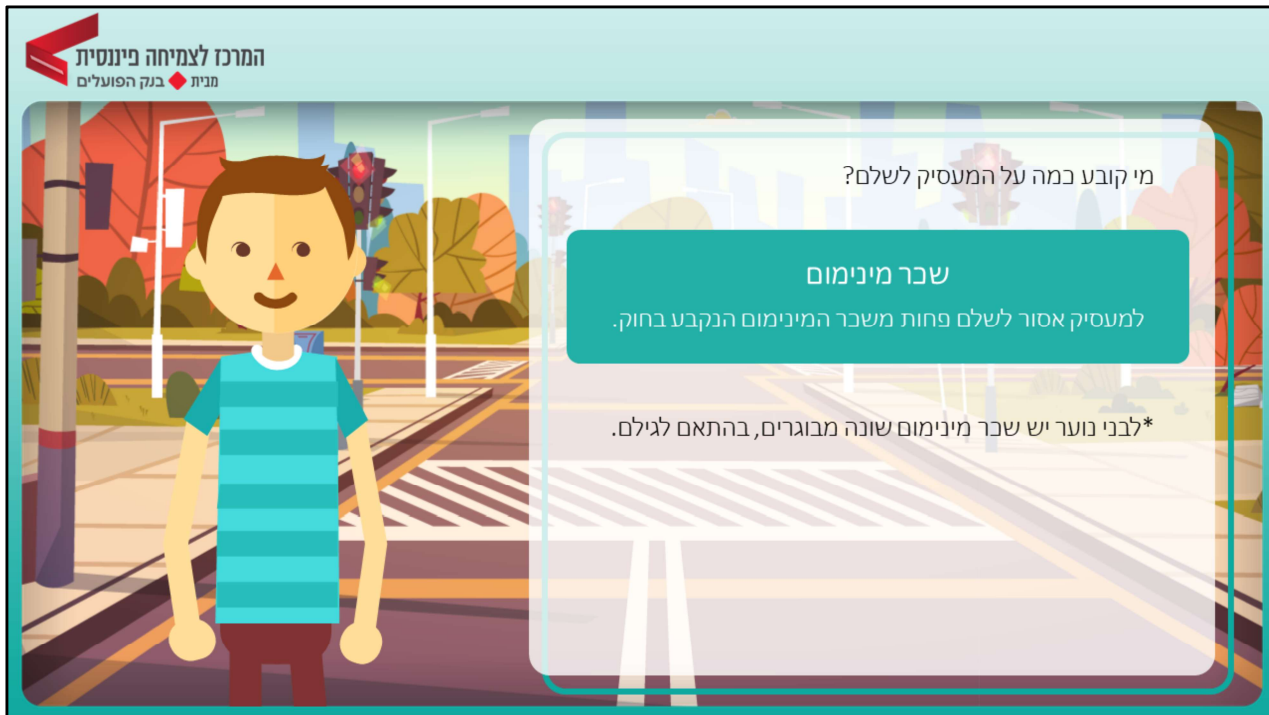
איך נראית העבודה שלהם?

מה גרם להם לרצות לעבוד בתפקיד הזה?

האם הם מרוצים מהעבודה שלהם?

האם לדעתכם ישנם ימים בהם קשה להם יותר לקום וללכת לעבודה? כיצד הייתם מתמודדים עם זה?

אסוף מספר תשובות, רשום את סוגי העבודה השונים על הלוח.

מי קובע כמה על המעסיק לשלם?

שכר מינימום

למעסיק אסור לשלם פחות משכר המינימום הנקבע בחוק.

*לבני נוער יש שכר מינימום שונה מבוגרים, בהתאם לגילם.

למורה: (3 דק')

שאל: מי קובע כמה על המעסיק לשלם?

הסבר: המעסיק עצמו קובע את השכר תוך התחשבות בשיקולים רבים כגון ההכנסות שלו, התפקיד של העובד ועוד.

מעסיק יכול לקבוע את גובה השכר כל עוד הוא גבוה משכר מינימום. מהו שכר המינימום? לשם כך נקבע בחוק "שכר המינימום": סכום שלכל עובד ישולם שכר שלא יפחת ממנו. על המעביד אסור לשלם פחות משכר המינימום הנקבע בחוק. (כיום עומד על 29.12 ₪ לשעת עבודה)

באמצעות חוק זה המדינה שומרת על העובדים ומגנה עליהם מפני תשלום שכר לא הוגן ונמוך מדי.

הדגש: לבני נוער מתחת גיל 18 ישנה טבלת שכר נמוכה יותר ועולה בהתאם לגיל (בכך לפעמים משתלם יותר למעסיק להעסיק בני נוער מאשר בוגרים)

הרחבה למורה:

שכר מינימום הוא גבול תחתון הנקבע לשכר, כלומר סכום שלכל עובד ישולם שכר שלא יפחת ממנו. לקביעת שכר המינימום משמשות דרכים אחדות: חוק, תקנה מינהלית או הסכם קיבוצי. כללי שכר מינימום נפוצים במדינות רבות. מטרת שכר המינימום היא להגן על העובד מפני כוחם החזק יותר של מעסיקים במערכת יחסי העבודה. שכר המינימום בישראל הוא,

החל מדצמבר 2017, 5,300 ש"ח לחודש.
בקרב כלכלנים קיימת מחלוקת באשר ליעילותו של שכר מינימום, הממצאים האמפיריים אינם חד משמעיים, אך הגישה הנפוצה היא שיש בו השפעה שלילית על התעסוקה. אם כי ישנן גם דעות אחרות בקרב הכלכלנים. בקרב חסידי מדינת רווחה מהלך זה נחשב לרכיב נוסף של מניעת הסחרה (דה קומודיפיקציה) של העובד במערכת היחסים החברתית.

חישוב השכר

- מה יהיה גובה השכר של עומרי אם הוא מקבל שכר מינימום ועובד במכולת במשך 40 שעות בחודש?
 $29 \times 40 = \text{ש"ח } 1160$
- מה יהיה גובה השכר של לילך אם היא מקבלת 32 ₪ לשעת עבודה ועובדת במכולת במשך 10 שעות בחודש?
 $32 \times 10 = \text{ש"ח } 320$

לרוב, לשכר השעתי יהיו **תוספות** כגון תשלום נסיעות במקרים מסויימים יהיו גם **הורדות** כמו ימי מחלה.

למורה: (3 דק')

סכום:

זהו עמרי- מה יהיה גובה השכר שלו באם הוא מקבל שכר מינימום ועובד במכולת במשך 40 שעות בחודש?

זוהי לילך- מה יהיה גובה השכר שלה אם היא מקבלת מעט יותר משכר המינימום (32 שקלים) ועובדת במכולת במשך 10 שעות בחודש?

הדגש: שימו לב שלרוב יהיו תוספות לשכר כמו תשלום נסיעות אך גם הורדות כמו ימי מחלה או הפרשות למיסים.

פרטי עובד		פרטי שכר		פרטי מס	
שם: 0157187	מספר זהות: 0157187	שם: 0157187	מספר זהות: 0157187	שם: 0157187	מספר זהות: 0157187
תאריך: 01/01/2017	תאריך: 01/01/2017	תאריך: 01/01/2017	תאריך: 01/01/2017	תאריך: 01/01/2017	תאריך: 01/01/2017
מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187
מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187	מספר: 0157187

תלוש משכורת:
מסמך המפרט את פרטי השכר ששולם לעובד במקום עבודתו

- פרטי התלוש
- פרטי העובד
- שכר ברוטו – השכר לפני ניכויים
- ניכויים (הורדות – מיסים, ימי מחלה..)
- שכר נטו (כמה נכנס לבנק)

* תלוש השכר יועבר במייל או פיזית במעטפה.

למורה: (4 דק')
הסבר: אחת לתקופה מוגדרת (לרוב כל חודש אך בהתאם למקובל במקום העבודה) מקבל כל עובד תלוש שכר. תלוש השכר הינו מסמך המפרט את פרטי השכר ששולם לעובד במקום עבודתו: פרטי התלוש והעובד, התשלומים (ברוטו- לפני ההורדות), ניכויים (הורדות של מיסים ועוד) וכמה נכנס בפועל לבנק. עומרי ויליך לדוגמה, יקבלו את תלוש השכר מהמכולת בה הם עובדים. תלוש השכר יועבר לעובד במייל או במעטפה - משתנה בין מקומות העבודה.

הודענו כי החשבון נפתח ב-01/01/2017
מחלקת חשבונות: 00100000000000000000
מחלקת חשבונות: 00100000000000000000
מחלקת חשבונות: 00100000000000000000

דוחות פיננסיים
החברה: 2345000
החברה: 2345000
החברה: 2345000

מספר חשבונית: 0000000000
תאריך: 01/01/2017
מחלקת חשבונות: 00100000000000000000

הודעה
החברה: 2345000
החברה: 2345000
החברה: 2345000

מספר חשבונית: 0000000000
תאריך: 01/01/2017
מחלקת חשבונות: 00100000000000000000

מחלקת חשבונות	מחלקת חשבונות	מחלקת חשבונות	מחלקת חשבונות	מחלקת חשבונות
00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000
00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000
00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000	00100000000000000000

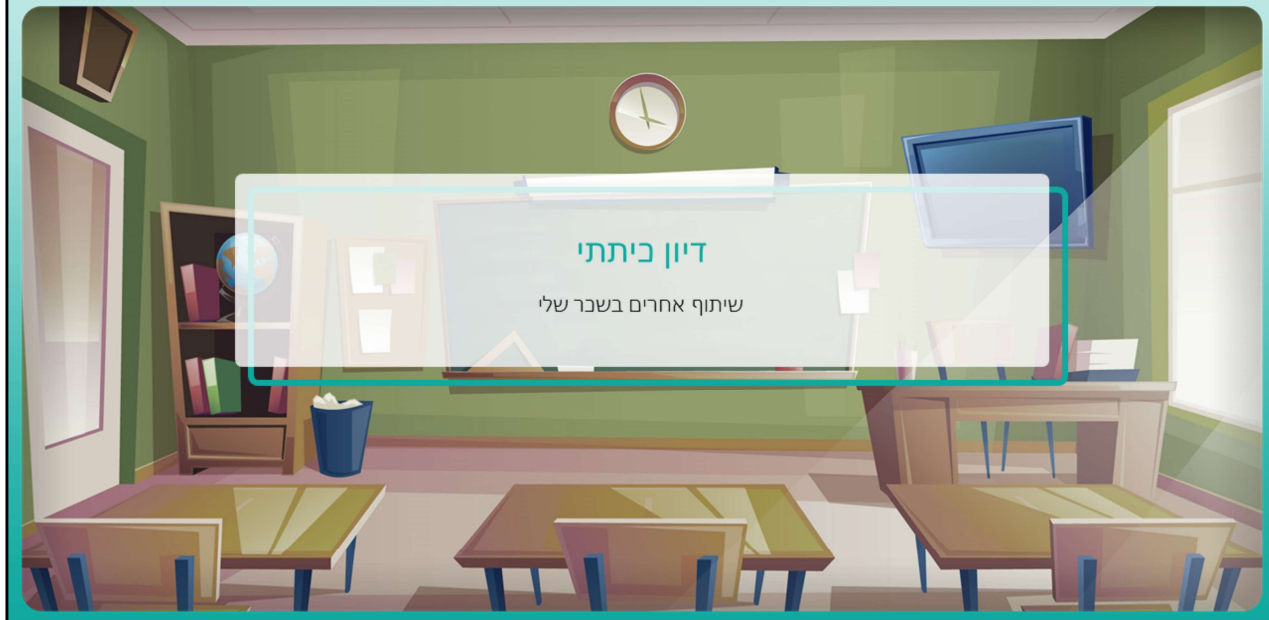
תלוש משכורת:

מסמך המפרט את פרטי השכר ששולם לעובד ממקום עבודתו

תלוש השכר הוא אישי ולא נוהגים לשתפו עם אחרים. מדוע?
תלוש שכר מכיל מידע אישי ורגיש ומספר על ההכנסה החודשית של העובד.

למורה: (4 דק')

התלוש תמיד מועבר באופן אישי בלבד ועובדים לא נוהגים לשתף את תלושי השכר בניהם.
כלומר: עומרי לא ישתף עם לילך את תלוש השכר שקיבל ולהפך.

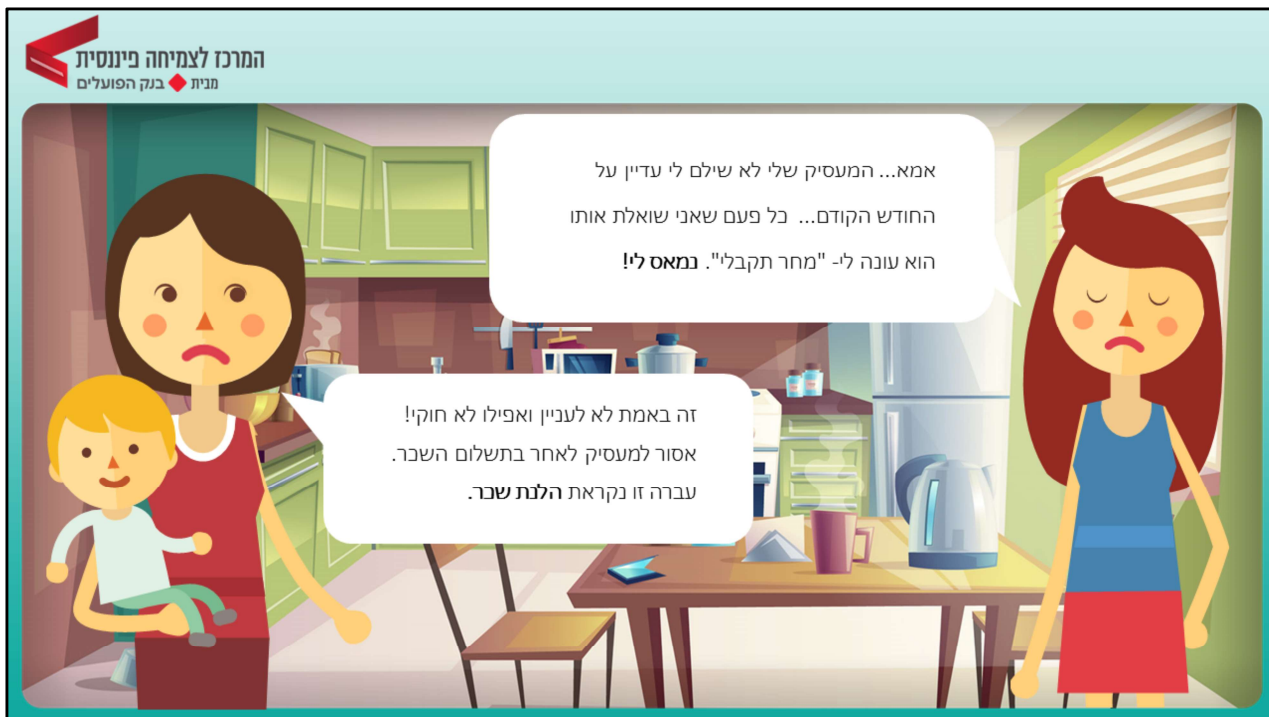

למורה:

שאל: מדוע לדעתכם לא נוהגים לשתף את תלוש השכר? מה יכולות להיות הסיבות לכך? האם הייתם רוצים לשתף עם חבריכם את תלוש העבודה שלכם? מדוע? איך זה יגרום לכם להרגיש? מה זה עלול ליצור?

אסוף מספר תשובות ו**הסבר:**

תלוש שכר מכיל מידע אישי ורגיש ומספר על ההכנסה החודשית של העובד. לא כל העובדים מקבלים את אותו השכר, מסיבות שונות (וותק וניסיון, מיקוח על השכר ועוד). שיתוף בין עובדים יכול ליצור מצב של אי נעימות והשוואה שאינה בריאה בין העובדים. איך תרגישו אם תראו כי עובד אחר במקום עבודתכם מקבל יותר מכם? איך תרגישו אם תראו כי עובד אחר במקום עבודתכם מקבל פחות מכם?

למורה:

הקרא את השיחה בין לילך לאמא שלה.

על מעסיק אסור לבצע "**הלנת שכר**". הלנת שכר זהו מצב בו העובד אינו מקבל את שכרו בזמן.

לדוגמא: אם עובד עבד חודש שלם עליו לקבל את שכרו בסוף החודש. אם המעסיק מאחר בתשלום, זו עבירה על החוק.

ישנה חשיבות מוסרית גבוהה לביצוע התשלום בזמן וזאת ניתן לראות כבר בימי התנ"ך: "לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר." (ספר ויקרא, פרק י"ט, פסוק י"ג)

הרחבה למורה:

הלנת שכר היא מצב שבו עובד אינו מקבל את מלוא שכרו במועד המתחייב על-פי החוק. בישראל עוסק בכך חוק הגנת השכר.

על פי חוק הגנת השכר מועד תשלום השכר לשכר המשולם על בסיס חודשי, הוא בתום החודש. שכר שלא שולם עד היום התשיעי ממועד זה, נחשב ל"שכר מולן".

הלנת שכר מתרחשת כאשר מעוכב כל שכרו של העובד לחודש מסוים, אך גם כאשר מעוכב רק חלק מהשכר. יחד עם זאת, ההגנה אינה ניתנת לכל רכיבי השכר, אלא רק לאלה הנכללים בשכר המוגן כהגדרתו בחוק הגנת השכר. תשלומי החזר הוצאות, למשל, שלא שולמו במועד, אינם בגדר שכר מולן.

למורה:

הצג לתלמידים את הסרטון "זכויות בני נוער בעבודה- מה חשוב לדעת? ממה צריך להיזהר?"

קישור לסרטון: https://www.youtube.com/watch?v=GxUe_zcAOk4

בקש מהתלמידים לנסות לזהות ולרשום על דף אילו עברות הנוגעות לזכויות בני נוער בעבודה הבוס מבצע.

למורה: (2 דק')

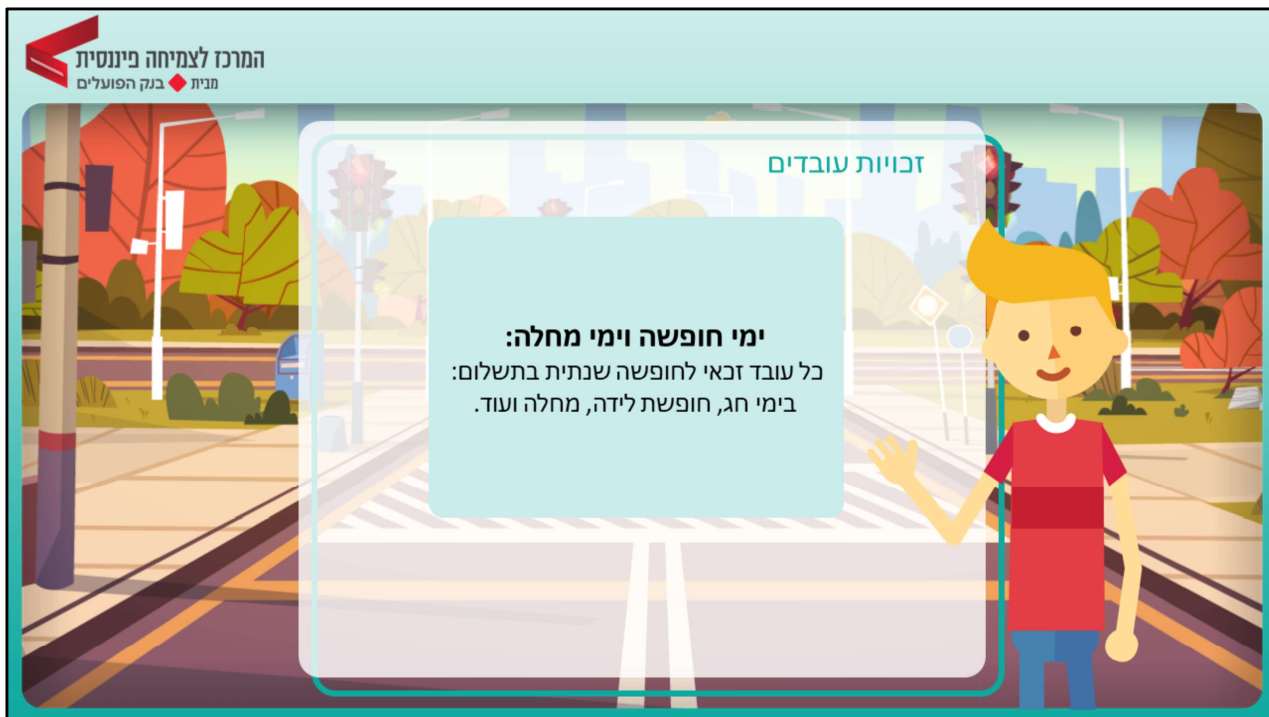
קיים דיון על הסרטון מהשקף הקודם: אילו עברות זיהיתם? (אי תשלום על השתלמויות, נסיעות, שעות עבודה מרובות ועוד..)

הסבר: מדינת ישראל מגדירה בחוק את הזכויות הבסיסיות המגיעות לעובדים במדינה. זכויות אלה אינן ניתנות לויתור, לא מצד העובד ולא מצד המעסיק וזאת על מנת להגן על העובד במקום עבודתו.

לפני רגע דיברנו על שכר מינימום והאיסור להלנת שכר.

שאל: אילו עוד זכויות בסיסיות אתם מכירים או חושבים שמגיע לעובדים?

אסוף תשובות ואמור: נעבור כעת על חלק מהזכויות הבסיסיות המגיעות לכל עובד.

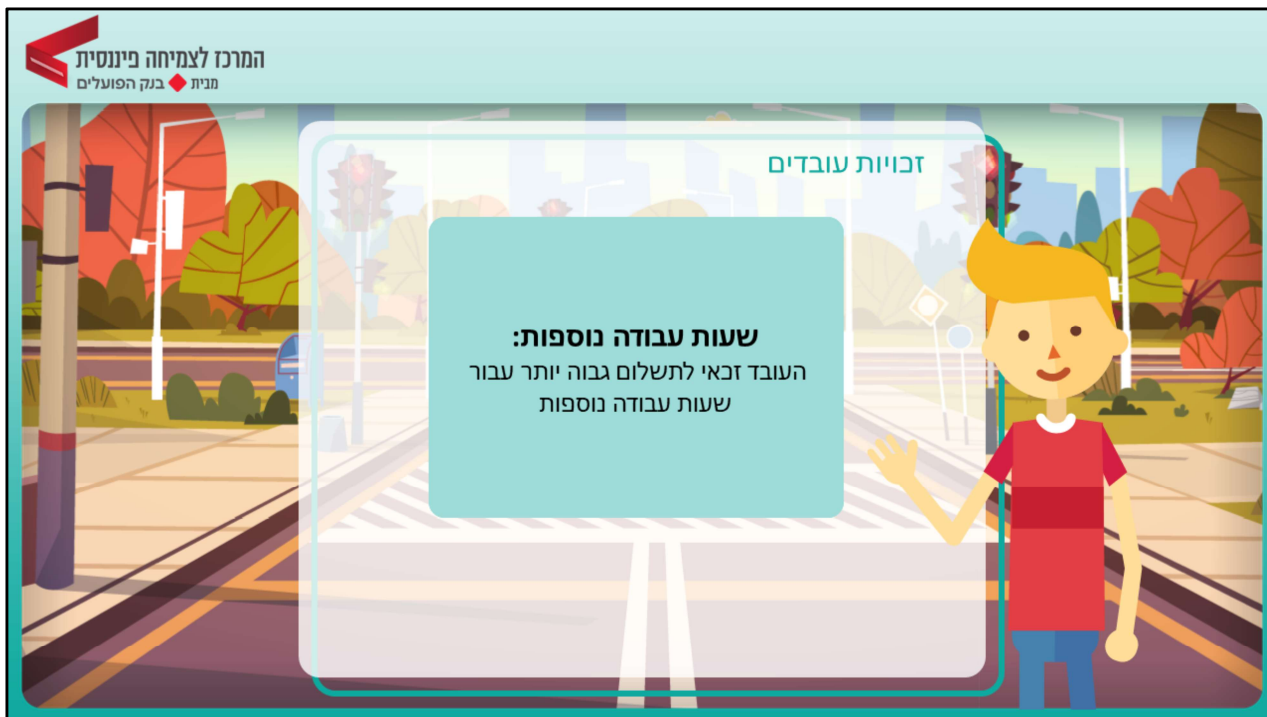

למורה: (8 דק')

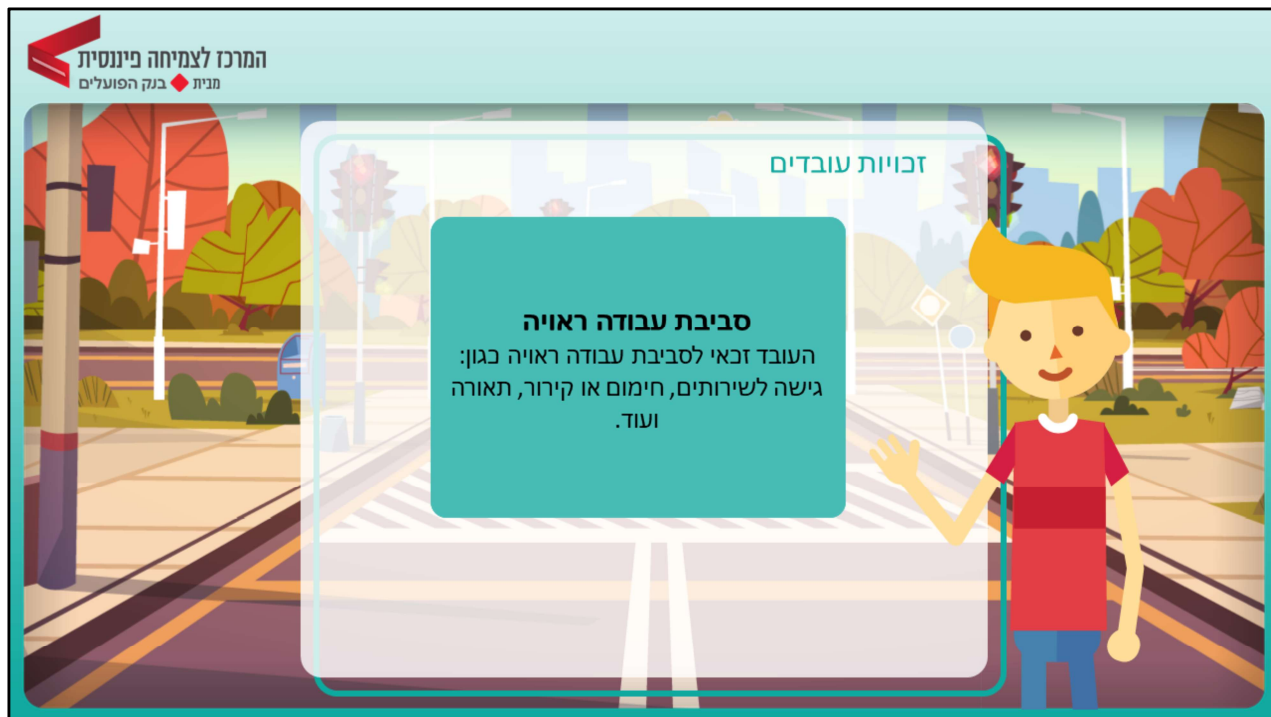
• ימי חופשה ימי מחלה

על פי חוק כל עובד זכאי לחופשה שנתית בתשלום, וזאת מעבר לזכות להיעדר מהעבודה כגון: בימי חג, במהלך חופשת לידה, עקב שירות מילואים, או עקב מחלה. זה אמור כי העובד יוכל לצאת לחופש ולקבל משכורת החודשית המלאה. מספר ימי החופשה השנתית שלהם זכאי עובד משתנה לפי וותק, כלומר לפי התקופה בה הוא נמצא בעבודה, ככול שהתקופה גדולה יותר כך יהיה זכאי ליותר ימי חופשה. אותו הדבר מתקיים גם לגבי ימי מחלה, עובד יכול להיעדר מהעבודה בשל מחלה ולקבל משכורת החודשית המלאה. מספר ימי המחלה השנתית שלהם זכאי עובד משתנה גם היא לפי וותק, כלומר לפי התקופה בה הוא נמצא בעבודה, ככול שהתקופה גדולה יותר כך יהיה זכאי ליותר ימי מחלה.

שאל: עומרי עובד במכולת חצי שנה וחברו לעבודה עובד במכולת שנה. מי מהם יהיה זכאי ליותר ימי מחלה וחופשה? **אסוף מספר תשובות והסבר:** חברו של עומרי עובד יותר זמן ממנו במכולת ולכן יהיה זכאי ע"פ חוק ליותר ימי חופשה ומחלה.

- **תשלום על שעות עבודה נוספות:**
- בחוק שעות עבודה ומנוחה נקבע כמה שעות ביום מותר להעסיק עובד.
- **שאל:** כמה שעות לדעתכם מותר להעסיק עובד? **אסוף מספר תשובות והסבר:** מותר להחזיק עובד במקום עבודתו בין שמונה לתשע שעות ביום (תלוי בסוג העבודה).
- חוק שעות עבודה ומנוחה בא להגן על עובדים ולשמור מפני פגיעה בבריאותם. זהו ההיגיון מאחורי הגבלה שכזו על אפשרות העסקתם של **עובדים** למשך פרק זמן המקובל על שני הצדדים (העובד והמעסיק) ביום.
- שעות נוספות הן למעשה השעות שעמד העובד לרשות העבודה מעבר למסגרת השעות של יום העבודה ו/או השבוע הרגיל.
- בגין החריגה ממספר השעות המותר זכאי העובד לתשלום מיוחד עבור שעות נוספות.

• סביבת עבודה ראויה

הזכות לתנאי עבודה ראויים נגזרת מהחובה החוקתית המוטלת על כל מעסיק, מכוחו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, לשמור על כבוד העובד, על צרכיו ועל סביבת עבודה ראויה עבורו. לדוגמא: חיבור לחשמל המאפשר תאורה נאותה, חימום והגנה מהגשם בחורף וקירור והגנה מהשמש בקיץ, חיבור למים, גישה נוחה לשירותים וכיו"ב מחקרים מוכיחים כי ככל שלעובד יש סביבת עבודה בה הוא מרגיש בנוח, כך גם תפוקת עבודתו ותחושתו האישית עולה.

למורה: (14 דק')

פעילות מסכמת: יצירת קולאז'.

ציוד נדרש: בריסטולים, עיתונים, דבק, טושים.

חלק את הכיתה לקבוצות (5 ילדים בקבוצה): כל קבוצה תקבל בריסטול גדול ועיתונים

- על כל קבוצה למצוא כתבות ותמונות בנושא השיעור וליצור קולאז'.
- במידה וישאר זמן, כל קבוצה יכולה להציג את הקולאז שהכינה.
- הקולאז'ים יתלו בכיתה בסיום הפעילות.

למורה:
סכם את השיעור